

LLAWLYFR AELODAU'R CYNGOR

2020–21

Adran Llywodraethiant
Prifysgol Aberystwyth
Y Ganolfan Ddelweddu
Penglais
Aberystwyth
SY23 3BF

01970 62 2114

ysgrifennydd@aber.ac.uk

Fersiwn: 8.0 (14 Gorffennaf 2020)

Roedd y wybodaeth yn y llawlyfr hwn yn gywir pan y'i cyhoeddwyd. Gellir cyflwyno mân newidiadau ôl-ddilydol heb eu cyfeirio at gorff perthnasol er mwyn eu cymeradwyo.

Bydd gwefan llywodraethiant y Brifysgol – <https://www.aber.ac.uk/cy/corporate-information/governance> – yn cael ei diweddarau i adlewyrchu unrhyw ddiwygiadau sy'n cael eu cymeradwyo dros y flwyddyn nesaf.

Cyhoeddir fersiwn newydd o'r llawlyfr hwn yn flynyddol, neu yn gynt os bydd newidiadau sylweddol.

CYNNWYS

<u>Prifysgol Aberystwyth – Cyflwyniad</u>	01
Hanes	01
Y Brifysgol Heddiw	01
Cynllun Strategol 2018–23	01
Y Siarter, yr Ystatudau a'r Ordinhadau	02
Llywodraethiant a Strwythur y Pwyllgorau	02
<u>Cyngor Prifysgol Aberystwyth</u>	03
Cyflwyniad	03
Datganiad o'r Prif Gyfrifoldebau	03
Unigolion Blaenllaw	03
Aelodaeth	04
Rheolau Sefydlog	04
Adolygu Effeithiolrwydd y Cyngor	04
<u>Swyddogaeth Aelod o'r Cyngor</u>	06
Diwylliant ac Ymddygiadau Disgwyliedig	06
Gwrthdaro Buddiannau	07
Gwneud Penderfyniadau Corfforaethol	08
Aelodaeth o Is-bwyllgorau	10
<u>Cefnogi Aelodau'r Cyngor</u>	11
Ysgrifennydd y Brifysgol a'r Adran Llywodraethiant	11
Cyflwyno a Datblygiad Parhaus	11
Adolygiad Blynyddol	11
Sesiynau Briffio	12
Taliadau	12
Ad-dalu Treuliau	12
Cylchredeg Gwaith Papur	12
<u>Cysylltiadau Defnyddiol</u>	13
Adran Llywodraethiant	13
Cadeiryddion a Chlercod yr Is-bwyllgorau	13
<u>Darllen Pellach</u>	14

ATODIADAU

Pwyllgorau Llywodraethiant Prifysgol Aberystwyth	15
Acronymau a byrfoddau	16
Canllawiau ar gyfer Hawlio Treuliau	20
Polisi Chwythu'r Chwiban (Datgelu er Lles Cyhoedd)	22
Polisiau ar Gydraddoldeb ac Amrywiaeth	26
Rheoliadau a Gweithdrefnau Ariannol	27

PRIFYSGOL ABERYSTWYTH – CYFLWYNIAD

HANES

Sefydlu Prifysgol Aberystwyth yw un o'r straeon mwyaf rhamantus, yn wir arwrol, yn hanes modern Cymru. O'r 1850au ymlaen, aeth grŵp bach o wladgarwyr ati dan arweiniad Hugh Owen, oedd yn Gymro o Lundain, i godi digon o arian drwy danysgrifiad cyhoeddus a phreifat i sefydlu coleg ac iddo statws prifysgol yng Nghymru. Roedd yn uchelgais a oedd bron yn amhosibl i'w wireddu. Yn 1872, agorwyd y Brifysgol mewn gwesty oedd wedi hanner ei adeiladu ar lan y môr yn Aberystwyth. Yn y coleg roedd 26 o fyfyrwyr oedd prin wedi'u paratoi ar gyfer eu cyrsiau a staff dysgu o dri.

Roedd y degawd a mwy cyntaf yn frwydr barhaus i oroesi o'r llaw i'r genau. Drwy haelioni rhai cymwynaswyr unigol ac apeliadau cyhoeddus am gymorth oddi wrth werin Cymru, llwyddwyd i gadw'r Brifysgol i fynd, ac yn bwysicach o bosibl, ei gwreiddio yn ddwfn yng nghalonau y Cymry. Testun balchder sylweddol yw'r ffaith fod y Brifysgol wedi gwneud cyfraniad sylweddol i addysg menywod; hi oedd un o'r sefydliadau cyntaf yn y Deyrnas Unedig i groesawu myfyrwyr benywaidd.

O'r 1960au ymlaen bu'r Brifysgol yn adleoli o lan y môr i gampws Penglais. Mae i'r safle hwn, sydd wedi'i dirlunio'n gain, olygfeydd godidog dros dref Aberystwyth a'r môr. Yma ceir nifer o adeiladau newydd, gan gynnwys datblygiadau pwysig ar gyfer y celfyddydau a'r gwyddorau, neuaddau preswyl, Canolfan Celfyddydau ysblennydd a chyfleusterau chwaraeon o'r radd flaenaf. Yn fwy diweddar, mae buddsoddiad pwysig gan Lywodraeth Cymru wedi arwain at agor y Sefydliad Gwyddorau Biolegol, Amgylcheddol a Gwledig (IBERS) a bu buddsoddiad sylweddol mewn anoddau newydd ar gampysau Gogerddan a Llanbadarn Fawr.

Yn 2007, esgorodd holl golegau Prifysgol Cymru ar gyfnod newydd fel prifysgolion annibynnol, er bod clymau cryf o gydweithio'n dal i fodoli, fel y cadarnhawyd yng nghytundeb Dydd Gŵyl Dewi yn 2009 rhwng Aberystwyth a'r pedair prif brifysgol arall yng Nghymru. A hithau bellach yn annibynnol, mae Prifysgol Aberystwyth yn edrych yn ôl â balchder ar etifeddiaeth ei gorffennol, ac yn wynebu'r dyfodol yn hyderus.

Y BRIFYSGOL HEDDIW

Wedi ei lleoli ar bedwar prif safle yn Aberystwyth a'r ardal, mae'r Brifysgol heddiw yn gymuned glôs o dua 2,000 o staff a 9,000 o fyfyrwyr. Mae gennym hefyd dros 80,000 o alumni sydd, gyda'i gilydd, yn adnodd ardderchog i'r Brifysgol o ran cytundebau, partneriaethau masnachol, cyflogadwyedd a lleoliadau gwaith, yn ogystal â chodi arian.

Mae gan Brifysgol Aberystwyth 18 o adrannau academiaidd, wedi'u rhannu rhwng tair Cyfadran. Mae gan y Brifysgol hefyd nifer o Adrannau Gwasanaeth Proffesiynol.

Yr Is-Ganghellor a Grŵp Gweithredol y Brifysgol sy'n rheoli'r sefydliad o ddydd i ddydd yn unol â'r strategaeth a gymeradwywyd gan y Cyngor, fel corff llywodraethu'r Brifysgol.

CYNLLUN STRATEGOL 2018–23

Ar 23 Mawrth 2018, mabwysiadodd y Cyngor Gynllun Strategol 2018–23 Prifysgol Aberystwyth yn ffurfiol.

Ar gyfer y cyfnod pum mlynedd hwn, mae'r Brifysgol wedi gosod pum amcan craidd fel rhan o'r Cynllun Strategol sy'n uchelgeisiol ac yn realistig; gan bwysleisio ein hymrwymiad i addysg, profiad myfyrwyr ac ymchwil gydag effaith rhagorol.

Gellir lawrlwytho copïau electronig o Gynllun Strategol 2018–23 o'r wefan:

<http://www.aber.ac.uk/cy/strategicplan/>. Gall yr Adran Llywodraethiant hefyd ddarparu copïau caled ar gais i aelodau'r Cyngor.

Y SIARTER, YR YSTATUDAU A'R ORDINHADAU

Mae Prifysgol Aberystwyth, a sefydlwyd yn 1872, yn sefydliad siartredig a dyfarnwyd Siarter Frenhinol iddi am y tro cyntaf yn 1889, ac mae'n gweithredu yn unol â'i Siarter Frenhinol Atodol a diwygiwyd yn 2018. Mae'r Brifysgol hefyd yn elusen gofrestredig (rhif 1145141).

Mae'r Brifysgol yn cwrdd â'i goblygiadau drwy'r strwythur llywodraethiant canlynol:

1. Mae'r Siarter yn diffinio amcanion, pwerau a swyddogion y Brifysgol, ac egwyddorion fel y gallu i ddyngu ac arholi.
2. Mae'r Ystatudau yn cynnwys rheolau yn ymwneud â chyrrff statudol, aelodau a swyddogion sefydliad y Brifysgol.
3. Mae'r Ordinhadau yn ymwneud â'r modd y rheolir y Brifysgol yn ôl fframwaith cyffredinol y Siarter a'r Ystatudau.

Rhaid i unrhyw gynigion i ddiwygio'r Siarter a'r Ystatudau gael eu cymeradwyo gan y Cyfrin Gyngor. Fodd bynnag, gall Cyngor Prifysgol Aberystwyth ei hun gymeradwyo newidiadau i'r Ordinhadau.

LLYWODRAETHIANT A STRWYTHUR Y PWYLLGORAU

Mae'r Cyngor, fel corff llywodraethu Prifysgol Aberystwyth, a'r Senedd, sef y corff sy'n gyfrifol am lywodraethiant academiaidd, yn cael eu cefnogi gan nifer o is-bwyllgorau.

Tra bod nifer y pwyllgorau sy'n adrodd i'r Cyngor a'r Senedd wedi cael ei leihau yn sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf, mae'r strwythur llywodraethiant a phwyllgorau yn cael ei adolygu'n barhaus er mwyn sicrhau bod y strwythur mwyaf addas mewn lle i gwrdd â gofynion sy'n newid.

Fe ad-drefnwyd strwythur yr is-bwyllgorau academiaidd, sy'n adrodd i'r Senedd, ar gyfer blwyddyn academiaidd 2018–19 er mwyn rhoi mwy o bwyslais ar ansawdd a gwelliant academiaidd.

Gellir canfod copi o'r strwythur pwyllgorau llywodraethu yn yr atodiadau.

CYNGOR PRIFYSGOL ABERYSTWYTH

CYFLWYNIAD

Yn unol â Siarter Atodol Frenhinol Prifysgol Aberystwyth, y Cyngor yw “corff llywodraethol goruchaf y Brifysgol” ac mae’n “gyfrifol am benderfynu ar gyfeiriad strategol y Brifysgol ac am y modd y gweithredir materion ariannol a gweinyddol, a materion eraill y Brifysgol, yn unol â’i hamcanion”. Y Cyngor sy’n gwarchod sêl gyffredin y Brifysgol ac yn rheoleiddio ei defnydd, ac mae’r Ystatudau yn amlinellu cyfansoddiad, pwerau a swyddogaethau’r Cyngor.

DATGANIAD O’R PRIF GYFRIFOLDEBAU

Mae Cyngor y Brifysgol wedi mabwysiadu Datganiad o Brif Gyfrifoldebau, sydd wedi ei ymgorffori mewn Ordinhad. Gellir gweld copi o’r Ordinhad ar: <https://www.aber.ac.uk/cy/corporate-information/governance>.

UNIGOLION BLAENLLAW

Cadeirydd y Cyngor

Y Cadeirydd sy’n gyfrifol am arwain y Cyngor a’i gyfarfodydd, gan sicrhau bod y Cyngor yn trafod y materion hynny y mae angen iddo eu trafod a’i fod yn gweithio’n effeithiol, yn unol â dogfennau llywodraethu’r Brifysgol ac unrhyw weithdrefnau a bennwyd ar gyfer cynnal busnes y Cyngor. At hynny, rhaid i’r Cadeirydd gael perthynas waith adeiladol a heriol â’r Is-Ganghellor. Er bod swyddogaethau y naill a’r llall yn sefyll ar wahân, rhaid i’r berthynas fod yn un lle mae’r naill a’r llall yn cefnogi ei gilydd, a rhaid i’w perthynas ymgorffori’r gwirio a’r cydbwyso angenrheidiol.

Yn allanol, mae’r Cadeirydd yn cynrychioli’r Cyngor yng nghyfarfodydd Pwyllgor y Cadeiryddion Prifysgol (CUC) a Chadeiryddion Prifysgolion Cymru (*Chairs of Universities Wales*, ChUW).

Dirprwy Gadeirydd y Cyngor

Mae Dirprwy Gadeirydd y Cyngor yn gweithredu fel Aelod Anibynnol Hŷn y corff llywodraethol, ac yn Cadeirio’r Pwyllgor Taliadau ar gyfer Staff Hŷn.

Yr Is-Ganghellor

Yr Is-Ganghellor yw prif swyddog academiaidd, gweinyddol a chyfrifyddu y Brifysgol, ac sy’n gyfrifol yn gyffredinol i’r Cyngor am gynnal a hyrwyddo effeithlonrwydd a threfn dda y Brifysgol. Yr Is-Ganghellor sy’n gyfrifol am reoli’r Brifysgol yn weithredol o ddydd i ddydd, ac sydd felly’n gyfrifol am roi penderfyniadau’r Cyngor ar waith, ymgynghori â staff a myfyrwyr fel y bo’n briodol, a chyflwyno cynigion i’r Cyngor. Yr Is-Ganghellor hefyd yw ‘Swyddog Atebol’ y Brifysgol ac mae’n gyfrifol am sicrhau bod telerau’r Cod Rheolaeth Ariannol rhwng y Brifysgol â Chyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru yn cael eu bodloni a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio i’r dibenion y dyrannwyd ef ar eu cyfer.

Bydd penodiad i swydd Is-Ganghellor yn cael ei wneud gan y Cyngor ar sail argymhelliad Pwyllgor Dethol a sefydlwyd i ystyried ymgeiswyr addas.

Dirprwy i’r Is-Ganghellor

Mae’r Siarter Frenhinol yn caniatáu i’r Cyngor benodi un neu ragor o Ddirprwyon i’r Is-Ganghellor, a fydd yn cyflawni unrhyw swyddogaethau y bydd yr Is-Ganghellor yn eu dirprwyo iddynt. Ar hyn o bryd, nid yw’r Cyngor wedi penodi unrhyw unigolion i’r swydd hon.

Dirprwy Is-Gangellorion

Gall y Cyngor benodi Dirprwy Is-Gangellorion – a bydd nifer y Dirprwy Is-Gangellorion yn cael ei bennu gan y Cyngor ar sail argymhelliad yr Is-Ganghellor. Cânt eu penodi am dymor cychwynnol o hyd at bum mlynedd yn y swydd (a’r flwyddyn gyntaf yn flwyddyn brawf). Gall yr Is-Ganghellor argymhell i’r Cyngor estyniad yn nhymor Dirprwy Is-Ganghellor ar unrhyw bwynt yn ystod eu tymor, hyd at uchafswm posib o wyth blynedd yn y swydd. Bydd Dirprwy Is-Gangellorion yn cyflawni’r swyddogaethau hynny o eiddo’r Is-Ganghellor y bydd yr Is-Ganghellor yn eu dirprwyo iddynt.

Clerc

Mae swyddogaeth Clerc Cyngor Prifysgol Aberystwyth yn cael ei phenodi gan y Cyngor ei hun ac mae'n cael ei chyflawni gan Ysgrifennydd y Brifysgol. Mae gan y Clerc rôl allweddol i'w chwarae i sicrhau bod busnes y Cyngor yn cael ei gynnal yn effeithlon: bydd ef / hi yn gweithio'n agos â'r Cadeirydd a'r Is-Ganghellor, yn rhoi cyngor annibynnol i holl aelodau'r Cyngor, ac yn gorfod rhoi gwybod i aelodau'r Cyngor os ydynt mewn perygl o fynd y tu hwnt i'w pwerau neu weithredu'n groes i'r dogfennau llywodraethu. Mae'r Clerc hefyd yn sicrhau bod yr holl ddogfennau a ddarperir i aelodau'r corff llywodraethu yn gryno a bod eu cynnwys yn addas.

Mae Ysgrifennydd y Brifysgol yn goruchwyllo strwythur y pwyllgorau llywodraethiant yn ogystal â chyflawni rôl clerck i phob pwyllgorau llywodraethu allweddol.

AELODAETH

Mae aelodaeth y Cyngor yn cael ei diffinio yn Ystatud 5, a daw'r aelodau o chwe chategori gwahanol:

1. Aelodau *ex officio* (Cadeirydd y Cyngor, Dirprwy Gadeirydd y Cyngor, yr Is-Ganghellor, ac un o'r Uwch Ddirprwy Is-Gangellorion neu'r Dirprwy IsGangellorion).
2. Aelodau o'r Myfyrwyr (Dau fyfyrwr a etholir gan ac o blith mudiad y Myfyrwyr).
3. Aelodau Annibynnol (Hyd at naw aelod, nad ydynt yn aelodau o'r staff, a benodir gan y Cyngor yn unol â'r Ordinadau).
4. Aelodau o'r Senedd (Hyd at ddau aelod o'r staff academiaidd a etholir gan ac o blith y Senedd).
5. Aelodau o Staff (Un aelod a etholir gan ac o blith y staff ar wahân i'r Staff Academiaidd).
6. Aelodau a Gyfetholwyd (Unigolion eraill (nad ydynt yn aelodau o'r staff, yn fyfyrwyr, neu yn gynrychiolwyr o fyfyrwyr y Brifysgol) y mae'r Cyngor yn eu cyfethol. Ni fydd pleidlais gan aelodau a gyfetholwyd yng nghyfarfodydd y Cyngor, ac ni fyddant yn cael eu cofrestru fel Ymddiriedolwyr o'r Brifysgol).

Mae Ystatudau'r Brifysgol yn diffinio Aelodau Annibynnol fel unigolion nad ydynt yn aelodau o'r staff nac yn fyfyrwyr y Brifysgol, sy'n cynnwys yr aelodau *ex officio* canlynol o'r Cyngor: Cadeirydd y Cyngor, a Dirprwy Gadeirydd y Cyngor. Rhaid i'r Aelodau Annibynnol fod yn y mwyafrif ar gyfer cyfarfodydd o'r Cyngor a nifer o'r prif is-bwyllgorau er mwyn cael cworwm.

Mae pob aelod o'r Cyngor yn gydradd o ran statws ar y corff llywodraethu, ac maent i gyd wedi eu cofrestru fel Ymddiriedolwyr oni nodir yn wahanol.

Ceir hyd i aelodaeth y Cyngor ar gyfer y flwyddyn academiaidd 2020–21 ar y wefan:

<https://www.aber.ac.uk/cy/corporate-information/governance>.

RHEOLAU SEFYDLOG

Adolygydd Rheolau Sefydlog y Cyngor yn ystod y flwyddyn academiaidd 2019–20. Ceir y fersiwn yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd. Gellir gweld copi o'r fersiwn cyfredol ar: <https://www.aber.ac.uk/cy/corporate-information/governance>.

ADOLYGU EFFEITHIOLRWYDD Y CYNGOR

Mae Côt Llywodraethiant Addysg Uwch 2014 y Pwyllgor Cadeiryddion Prifysgolion yn argymhell bod cyrff llywodraethol yn "mabwysiadu dull o wella llywodraethiant yn barhaus, er mwyn gwella effeithiolrwydd eu hunain a rhoi esiampl i sefydliadau am bwysigrwydd adolygu a gwerthuso". O ganlyniad, mae'r côd yn dweud y dylai "adolygiadau gael eu cynnal o leiaf bob pedair blynedd gyda, fel isafswm, adolygiadau

blynyddol o gynnydd tuag at gyflawni unrhyw argymhellion sy'n weddill o'r arolwg effeithiolrwydd diwethaf".

Cynhaliwyd Adolygiad o Effeithiolrwydd Llywodraethu yn y Brifysgol yn ystod y flwyddyn academaidd 2018–19 gan AdvanceHE. Mae'r Cyngor, trwy'r Pwyllgor Llywodraethu a Chydymffurfio, wrthi'n ystyried argymhellion AdvanceHE.

SWYDDOGAETH AELOD O'R CYNGOR

Mae'r adran isod yn amlinellu amrywiol bolisiau ac egwyddorion y dylai aelodau Cyngor Prifysgol Aberystwyth lynu atynt.

DIWYLLIANT AC YMDDYGIADAU DISGWYLIEDIG

Egwyddorion Bywyd Cyhoeddus Nolan

Mae cod ymarfer 'Egwyddorion Nolan' wedi'i ysgrifennu ar sail saith egwyddor bywyd cyhoeddus a bennwyd gan Bwyllgor Nolan yn ei Adroddiad Cyntaf ar Safonau mewn Bywyd Cyhoeddus ym mis Mai 1995 ac a gefnogwyd wedi hynny gan y Llywodraeth. Mae Prifysgol Aberystwyth yn gwneud pob ymdrech i hyrwyddo a glynu at yr egwyddorion a amlinellir isod ac mae'n disgwyl i'w holl aelodau Cyngor, swyddogion a staff wneud yr un modd.

Saith Egwyddor Nolan

1. Anhunanoldeb: Dylai deiliaid swyddi cyhoeddus wneud penderfyniadau er lles y cyhoedd yn unig. Ni ddylent wneud hynny er mwyn cael manteision ariannol neu fanteision materol eraill iddynt hwy eu hunain, eu teulu na'u ffrindiau.
2. Didwylledd: Ni ddylai deiliaid swyddi cyhoeddus fod o dan unrhyw rwymedigaeth ariannol neu rwymedigaeth arall i unigolion neu sefydliadau allanol a allai geisio dylanwadu arnynt wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau swyddogol.
3. Gwrthrychedd: Wrth gyflawni busnes cyhoeddus, gan gynnwys gwneud apwyntiadau cyhoeddus, dyfarnu contractau neu argymell unigolion ar gyfer gwobrau neu fuddion, dylai deiliaid swyddi cyhoeddus wneud dewisiadau yn ôl teilyngdod.
4. Atebolrwydd: Mae deiliaid swyddi cyhoeddus yn atebol i'r cyhoedd am eu penderfyniadau a'u gweithredoedd a rhaid iddynt fod yn barod i dderbyn unrhyw graffu sy'n briodol i'w swydd.
5. Tryloywder: Dylai deiliaid swyddi cyhoeddus fod mor agored â phosibl am eu holl benderfyniadau a'u gweithredoedd. Dylent roi rhesymau dros eu penderfyniadau a dim ond cyfyngu ar wybodaeth pan fydd budd ehangach y cyhoedd yn amlwg yn gofyn am hynny.
6. Gonestrwydd: Mae'n ddyletswydd ar ddeiliaid swyddi cyhoeddus i ddatgan unrhyw fuddiannau personol sy'n ymwneud â'u dyletswyddau cyhoeddus, a chymryd camau i ddatrys unrhyw wrthdaro sy'n codi mewn ffordd sy'n amddiffyn budd y cyhoedd.
7. Arweinyddiaeth: Dylai deiliaid swyddi cyhoeddus hyrwyddo a chefnogi'r egwyddorion hyn drwy arweinyddiaeth ac esiampl.

Ymddygiad

Rhaid i Aelodau beidio â dwyn anfri ar y Cyngor na'r Brifysgol, a bod yn ymwybodol y gallai sylwadau a wneir yn gyhoeddus (gan gynnwys drwy gyfryngau cymdeithasol) gael eu hystyried fel rhai a fynegir ar ran y corff llywodraethu.

Ymrwymiad

Fel amod o'u penodiad, bydd Aelodau yn ymrwmo i fynychu pob cyfarfod o'r Cyngor, a chyfarfodydd is-bwyllgorau y byddant yn gwasanaethu arnynt yn ychwanegol, oni bai fod amgylchiadau eithriadol nad oedd modd eu rhagweld yn eu rhwystro rhag bod yn bresennol. Lle bo'n ymarferol, gellir gwneud trefniadau i Aelodau gymryd rhan mewn cyfarfodydd o bell.

Cydymffurfio â Pholisïau

Cynghorir aelodau'r Cyngor i ymgyfarwyddo â rhai o bolisïau a gweithdrefnau allweddol Prifysgol Aberystwyth. Mae rhai o'r rhain – megis y Polisi Gwybodaeth Gyhoeddus a Datgelu a pholisïau ar Gydraddoldeb ac Amrywiaeth – yn ymwneud yn uniongyrchol â dyletswyddau aelodau'r Cyngor, ac wedi'u cynnwys yn yr atodiadau.

Mae rhestr gynhwysfawr o bolisïau a gweithdrefnau Prifysgol Aberystwyth ar gael yma:

<https://www.aber.ac.uk/cy/corporate-information/policies/>.

GWRTHDARO BUDDIANNAU

Mae Prifysgol Aberystwyth yn ystyried bod sefydlu cysylltiadau rhwng aelodau'r Cyngor a'i bwyllgorau, Grŵp Gweithredol y Brifysgol, staff uwch y Brifysgol, a chyrrff allanol er budd y cyhoedd ac o fantais i'r Brifysgol o safbwynt cyflawni ei hamcanion. Mae'n bosibl, fodd bynnag, y bydd cysylltiadau o'r fath, dan rai amgylchiadau, yn arwain at wrthdaro buddiannau. Yn y cyd-destun hwn, mae'r Brifysgol yn mynnu bod aelodau'r Cyngor, aelodau pwyllgorau a staff yn osgoi gwrthdaro buddiannau ariannol, moesegol, cyfreithiol neu unrhyw wrthdaro buddiannau arall. Rhaid datgelu pob gwrthdaro sy'n bodoli, sy'n ymddangosiadol neu'n ganfyddedig, neu sy'n bosibl.

Ystyrir unrhyw weithgaredd neu weithred yn wrthdaro buddiannau pan fydd gan aelod o'r Cyngor, aelod pwyllgor neu aelod o staff fuddiant, neu pan fydd yn ymrwymo, mewn busnes, sefydliad, trafodiad, unigolyn, neu weithgaredd proffesiynol a allai ymyrryd yn ormodol â'i allu i gyflawni ei ddyletswyddau'n briodol fel aelod o'r Cyngor, aelod pwyllgor neu aelod o staff y Brifysgol. Bydd gwrthdaro buddiannau'n bodoli pan fydd aelod o'r Cyngor, aelod pwyllgor neu aelod o staff yn elwa'n bersonol, neu y gallai fod canfyddiad ei fod yn elwa'n bersonol, o weithgaredd, trafodiad neu ymwneud ag unigolyn neu fusnes. Mae gan aelod wrthdaro buddiannau canfyddedig neu ymddangosiadol os ceir canfyddiad rhesymol, y gellid yn burion ddisgwyl i berson cymharol wybodus ei gael, ei bod yn debygol bod ei ddi-ddordeb preifat wedi effeithio ar ddi-dwylledd neu allu'r aelod o'r Cyngor, aelod pwyllgor neu aelod o staff i arfer pŵer swyddogol neu gyflawni dyletswydd neu swyddogaeth swyddogol. Nid dim ond mewn perthynas â buddiannau neu rwymedigaethau aelodau Cyngor, aelodau pwyllgorau neu aelodau staff mewn busnesau, sefydliadau, trafodion ac unigolion sy'n gwneud busnes â'r Brifysgol y bydd gwrthdaro buddiannau yn codi. Gallant godi hefyd pan fydd yr aelod yn prynu gwasanaethau gan y Brifysgol.

Datgan Buddiannau

Ceir rhwymedigaeth gyffredinol ar holl aelodau'r Cyngor, aelodau ei bwyllgorau a staff y Brifysgol i ddatgelu cyn gynted ag y bo'n ymarferol bosibl unrhyw fuddiannau ariannol neu fuddiannau eraill manteisiol (gan gynnwys rhoddion sylweddol neu letygarwch) y gallant hwy neu unrhyw aelod o'u teulu neu unrhyw sefydliad y mae ganddynt swydd ynddo neu y maent yn cael eu cyflogi ganddo eu cael mewn unrhyw drafodiad sydd dan ystyriaeth rhwng y Brifysgol a thrydydd parti. Dyma'r amgylchiadau pan mae datganiad o'r fath yn briodol:

1. Pan mae gan y Cyngor neu unrhyw rai o'i bwyllgorau fusnes sy'n faterol berthnasol i'r buddiannau hynny; neu
2. Yn ystod cyfarfod, daw'r aelod yn ymwybodol fod ganddo, neu ei bod yn bosibl bod ganddo, fuddiant ariannol neu fuddiant manteisiol arall yn yr eitem benodol o fusnes a fydd yn cael ei thrafod neu y penderfynir arni.

Y dull priodol o roi gwybod am wrthdaro buddiant sy'n bodoli, sy'n bosibl neu sy'n ganfyddedig yw hysbysu Cadeirydd neu Glerc y pwyllgor perthnasol cyn y cyfarfod neu dynnu sylw Cadeirydd y cyfarfod ato pan ddaw'r aelod yn ymwybodol o'r gwrthdaro yn ystod trafodaeth. Yna dylai'r unigolyn ymadael a pheidio â chymryd unrhyw ran bellach yn y drafodaeth sy'n dilyn. Nid yw aelodau'n cael cymryd rhan mewn prosesau gwneud penderfyniadau sy'n effeithio ar eu buddiannau eu hunain. Fodd bynnag, nid ystyrir bod gan

aelodau fuddiant ariannol mewn materion sy'n cael eu trafod dim ond yn rhinwedd y ffaith eu bod yn aelod o staff neu'n fyfyrwr yn y sefydliad.

Cofrestr Buddiannau

Mae Clerc y Cyngor yn cadw cofrestr o fuddiannau sy'n cael eu datgan gan aelodau'r Cyngor a'i bwyllgorau. Bydd y gofrestr yn cynnwys gwybodaeth a ddarperir gan bob aelod a chyhoeddir fersiwn gryno ar wefan Llywodraethiant Prifysgol Aberystwyth (<https://www.aber.ac.uk/cy/corporate-information/governance>). Er bod y gofrestr yn cael ei diweddarau'n flynyddol, anogir aelodau'r Cyngor i hysbysu'r Clerc ar y cyfle cynharaf posibl os bydd newid sylweddol yn eu buddiannau yn ystod y flwyddyn.

Derbyn Rhoddion

Gallai derbyn rhoddion, adloniant, teithio a gwasanaethau at ddefnydd personol gan bobl neu gwmnïau sy'n gwneud busnes â'r Brifysgol lesteirio gwrthrychedd yr aelod o'r Cyngor, aelodau pwyllgor ac aelodau staff, a chreu rhwymedigaeth anghyson i'r person neu'r cwmni hwnnw, yn groes i'w rhwymedigaeth i'r Brifysgol.

Mae derbyn rhodd wrth gyflawni dyletswyddau swyddogol yn codi cwestiwn ynghylch ymddygiad moesegol os yw derbyn y rhodd yn rhoi'r aelod mewn sefyllfa o wrthdaro buddiant gwirioneddol neu ymddangosiadol. Yn y cyd-destun hwn, nodwedd fwyaf arwyddocaol unrhyw rodd yw ei gwerth cynhenid. Gellid tybio bod unrhyw werth uwch na'r hyn sy'n enwol yn awgrymu bwriad cudd. Y peth mwyaf diogel i'w wneud yw dim ond caniatáu derbyn rhoddion sydd â'u gwerth yn enwol (bernir yn gyffredinol mai gwerth is nag £20 yw hynny). Rhaid gwrthod unrhyw roddion eraill a gynigir.

Rhaid i bob rhodd, boed yn un sy'n cael ei gwrthod neu ei derbyn, gael eu cofnodi mewn Cofrestr o Roddion a Lletygarwch. Yn achos aelodau Cyngor y Brifysgol, dylid cofnodi rhoddion yn y Gofrestr a gedwir gan Swyddfa'r Is-Ganghellor. Gellir trefnu hyn gyda'r Clerc.

Ceir rhagor o ganllawiau ar dderbyn rhoddion yn Llawlyfr Gweithdrefnau Ariannol Prifysgol Aberystwyth (<https://www.aber.ac.uk/cy/finance/regs-procedure/>).

GWNEUD PENDERFYNIADAU CORFFORAETHOL

Dylai'r Cyngor arfer ei ddyletswyddau mewn modd corfforaethol, â phenderfyniadau'n cael eu gwneud ar y cyd a'r aelodau'n gweithredu fel un corff. Ni ddylai aelodau weithredu'n unigol, fel cynrychiolwyr etholaeth unigol, neu mewn grwpiau anffurfiol wrth wneud penderfyniadau ar fusnes y Cyngor.

Ni ddylai'r aelodau hynny a enwebwyd gan etholaethau penodol weithredu fel eu bod wedi'u dirprwyo gan y grwpiau y maent yn eu cynrychioli. At hynny, ni ddylai unrhyw aelod o'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu, wrth siarad nac wrth bleidleisio, gan fandadau a roddwyd gan eraill.

Mae'n ofynnol i Aelodau'r Cyngor fabwysiadu persbectif strategol priodol er mwyn gweithredu er budd gorau'r sefydliad fel ei lywodraethwyr a'i ymddiriedolwyr.

Rhaid i Aelodau felly gydnabod y rhaniad priodol rhwng llywodraethiant a rheolaeth yn y Brifysgol. Yn benodol, rhaid i Aelodau Annibynnol sicrhau nad ydynt yn ymwneud â rheolaeth weithredol y Brifysgol o ddydd i ddydd; a rhaid i Aelodau o'r Staff a'r Myfyrwyr bod yn ymwybodol o'r rôl bwysig y maent yn ei chwarae fel aelodau o'r Cyngor, yn ogystal â'r cyfrifoldebau eraill sydd ganddynt oddi fewn i'r sefydliad.

Swyddogaeth fel Ymddiriedolwyr Elusen

Mae Prifysgol Aberystwyth yn elusen gofrestredig, ac felly mae aelodau Cyngor y Brifysgol fel arfer wedi'u rhestru fel ymddiriedolwyr elusen. Mae Clerc y Cyngor yn diweddarau manylion ymddiriedolwyr elusen y Brifysgol gyda'r Comisiwn Elusennau yn flynyddol.

Mae ymddiriedolwyr elusen yn gyfrifol am gyfarwyddo materion y Brifysgol a sicrhau ei bod yn hydal, yn cael ei rhedeg yn dda ac yn cyflawni'r amcanion elusennol. Chwe phrif ddyletswydd ymddiriedolwr yw:

- Sicrhau bod yr elusen yn cyflawni ei dibenion er budd y cyhoedd;
- Cydymffurfio â dogfen lywodraethol yr elusen a'r gyfraith;
- Gweithredu er lles gorau'r elusen;
- Rheoli adnoddau'r elusen yn gyfrifol;
- Gweithredu gyda gofal a medruswydd rhesymol; a
- Sicrhau bod yr elusen yn atebol.

Ceir rhagor o wybodaeth yng nghyhoeddiad y Comisiwn Elusennau *Yr Ymddiriedolwr Hanfodol: Beth mae angen i chi ei wybod, beth mae angen i chi ei wneud.*

Mae'n ofynnol i Aelodau'r Cyngor ddatgan yn flynyddol eu bod yn Bobl 'Addas a Phriodol', ac yn parhau'n gymwys i wasanaethu fel ymddiriedolwr elusen.

Atebolrwydd Personol

Yn unol â'r egwyddor o wneud penderfyniadau corfforaethol, nid yw aelodau'r Cyngor yn atebol yn unigol am weithredoedd y Brifysgol (e.e. dyledion neu rwymedigaethau cytundebol), oni bai eu bod yn cael eu gwneud yn atebol yn bersonol yn sgil eu hymwneud â thorri ymddiriedaeth.

Peth prin yw i aelod o'r Cyngor, fel ymddiriedolwr elusen, gael ei wneud yn atebol yn bersonol am ei weithredoedd gan fod y gyfraith yn gyffredinol yn diogelu'r ymddiriedolwyr hynny sydd wedi ymddwyn yn rhesymol rhag canlyniadau camgymeriadau gonest. Byddai torri ymddiriedaeth yn digwydd pan mae ymddiriedolwr yn gweithredu'n groes i'r Siarter, yr Ystatudau a'r Ordinhadau, neu pan mae ef/hi yn methu â chyflawni ei (d)dyletswyddau fel ymddiriedolwr.

Mae yswiriant Atebolrwydd Llywodraethwyr, Cyfarwyddwyr a Swyddogion mewn lle. Fodd bynnag, nid yw'r polisi hwn yn cwmpasu unrhyw hawliadau sy'n codi'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol o unrhyw weithredoedd anonest, twyllodrus neu faleisus gan unrhyw bersonau sy'n cael eu diogelu gan y polisi yswiriant. Mae'r polisi hwn yn cael ei drefnu a'i adolygu gan Adran Gyllid y Brifysgol.

Iechyd a Diogelwch

Fel y cyflogydd cyfreithiol y mae gan Gyngor y Brifysgol, ac mae'n cadw, y cyfrifoldeb cyfreithiol terfynol am iechyd a diogelwch y staff, y myfyrwyr a phobl eraill sy'n cael eu heffeithio gan weithgareddau'r Brifysgol. I'r perwyl hwn, mae gan aelodau'r Cyngor gyfrifoldeb unigol ac ar y cyd am iechyd a diogelwch ym Mhrifysgol Aberystwyth, ac mae disgwyl iddynt ddangos arweiniad yn y maes.

Rhaid i'r Cyngor gymeradwyo polisi iechyd a diogelwch y Brifysgol, adolygu perfformiad ym maes iechyd a diogelwch yn rheolaidd, a sicrhau bod yr adnoddau ar gyfer gweithgaredd iechyd a diogelwch yn ddigonol. Mae'r Pwyllgor Iechyd, Diogelwch a'r Amgylchedd – sy'n adrodd ar y cyd i'r Cyngor a'r Senedd – yn gyfrifol am oruchwylio gweithgareddau'r Brifysgol yn y maes hwn a darparu arweiniad perthnasol.

Ceir canllawiau pellach yn llawlyfr Cymdeithas Cyflogwyr y Prifysgolion a Cholegau *Leading Health and Safety at Work: Leadership actions for Vice-Chancellors and Members of Univeristy Governing Bodies* (gweler tudalen 17).

Codi Pryderon a Holi am Wybodaeth

Os oes gan unrhyw aelod o Gyngor Prifysgol Aberystwyth neu ei is-bwyllgorau unrhyw ymholiadau neu bryderon ynghylch unrhyw agwedd ar lywodraethiant, rheolaeth neu arferion y Brifysgol, dylid eu trafod yn gyntaf naill ai â Chadeirydd y Cyngor, Dirprwy Gadeirydd y Cyngor, Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio, Risg a Sicrwydd, neu â Chadeirydd is-bwyllgor perthnasol.

Gall Clerc y Cyngor roi cyngor cychwynnol yn gyfrinachol i aelodau fel y bo angen.

Os bydd yr aelodau am drafod unrhyw adroddiad sydd i'w ystyried mewn cyfarfod gyda'r is-Ganghellor, yr arweinydd Gweithredol perthnasol, neu Ysgrifennydd y Brifysgol, mae croeso iddynt wneud hynny; a dylid cysylltu ag Ysgrifennydd y Brifysgol yn y lle cyntaf.

Gellir hefyd ofyn am unrhyw wybodaeth bellach sydd ei hangen drwy Ysgrifennydd y Brifysgol cyn y cyfarfod.

Yn ddelfrydol, gellir delio ag unrhyw bryderon a/neu geisiadau am wybodaeth bellach cyn cyfarfod. Fodd bynnag, wrth ystyried adroddiad yn ystod cyfarfod, mae gan yr aelodau sawl opsiwn os oes ganddynt bryderon am y cynnwys neu os oes angen rhagor o wybodaeth arnynt, gan gynnwys:

- Gwrthod yr adroddiad os ydynt yn anfodlon ag ef;
- Gofyn i'r adroddiad gael ei ailgyflwyno i'r cyfarfod nesaf gyda rhagor o wybodaeth; neu
- Cyfeirio'r adroddiad at is-bwyllgor i graffu arno ymhellach (yn enwedig pan os nad oedd y cam hwnnw wedi digwydd).

AELODAETH O IS-BWYLLGORAU

Fel arfer disgwylir i aelodau annibynnol o'r Cyngor wasanaethu ar un neu ragor o is-bwyllgorau, naill ai fel aelodau *ex officio* neu rai a benodwyd. Bydd y Pwyllgor Llywodraethu a Chydymffurfio yn argymhell pa aelodau annibynnol ddylai gael eu penodi i swyddi gwag ar is-bwyllgorau ar sail y 'matrics sgiliau' ar gyfer aelodau annibynnol, sy'n cael ei ddiweddarau ar gyfer pob penodiad newydd i'r Cyngor. Rhaid i argymhellion y Pwyllgor Llywodraethu a Chydymffurfio gael eu cymeradwyo gan y Cyngor.

Wedi i aelod gael ei benodi i is-bwyllgor, bydd y clerc perthnasol yn cysylltu ag aelodau â manylion dyddiadau'r cyfarfodydd a threfniadau ar gyfer dosbarthu gwaith papur.

Yn unol â'r Siarter a'r Ystatudau, gall y Cyngor ddirprwyo rhai o'i gyfrifoldebau i'w is-bwyllgorau. Mae cwmpas pwerau pob is-bwyllgor, felly, yn amrywio yn unol â'r cyfrifoldebau a ddirprwywyd iddo, â rhai pwyllgorau'n cael y pŵer i gymeradwyo cynigion amrywiol tra disgwylir i eraill gyflwyno argymhellion i'r Cyngor a ba gamau y dylid eu cymryd.

CEFNOGI AELODAU'R CYNGOR

YSGRIFENNYDD Y BRIFYSGOL A'R ADRAN LLYWODRAETHIANT

Darperir cefnogaeth o ddydd i ddydd i aelodau Cyngor Prifysgol Aberystwyth gan Ysgrifennydd y Brifysgol (fel Clerc y Cyngor) ac Adran Llywodraethiant y Brifysgol. Mae Ysgrifennydd y Brifysgol a'r Adran Llywodraethiant yn cefnogi prif bwylgorau'r Brifysgol ac yn rhoi cyngor i aelodau ar eu cyfrifoldebau.

O fewn yr Adran Llywodraethiant, gall Ysgrifennydd y Brifysgol a'r Gweinyddwr Llywodraethu roi arweiniad a chymorth ymarferol i aelodau'r Cyngor, a gweithredu fel dolen gyswllt rhwng aelodau annibynnol a'r Brifysgol ei hun.

Yr Adran Llywodraethiant fydd yn delio ag unrhyw geisiadau gan aelodau'r Cyngor am lety dros nos neu drefniadau teithio, ac Ysgrifennydd y Brifysgol sy'n gyfrifol am oruchwylio ad-dalu unrhyw gostau y mae aelodau'r Cyngor wedi mynd iddynt wrth gyflawni eu dyletswyddau (gweler isod).

Fel Clerc y Cyngor, mae Ysgrifennydd y Brifysgol hefyd yn derbyn gohebiaeth ar ran aelodau annibynnol ac yn trafod â hwy i drefnu unrhyw ymateb.

CYFLWYNO A DATBLYGIAD PARHAUS

Bydd aelodau sydd newydd gael eu penodi i Gyngor Prifysgol Aberystwyth neu ei is-bwyllgorau yn cael cyflwyniad a fydd wedi'i deilwra i'w hanghenion unigol. Fan lleiaf, bydd pob aelod newydd yn cael copi o'r llawlyfr hwn, Côt Llywodraethiant Addysg Uwch y Pwyllgor Cadeiryddion Prifysgolion (Rhagfyr 2014), ac unrhyw gyfrolau perthnasol o gyfres 'Getting to Grips' y Sefydliad Arweinyddiaeth mewn Addysg Uwch (LFHE, YmlaenAU erbyn hyn).

Trefnir cyfarfodydd cyflwyno rhwng yr aelodau newydd a Chadeirydd y Cyngor, yr Is-Ganghellor, ac Ysgrifennydd y Brifysgol fel bo'n briodol. Lle'n briodol, fe gynigir taith o amgylch prif gampysau'r Brifysgol i aelodau newydd.

Mae'r Brifysgol yn cydnabod y bydd gan yr aelodau sydd newydd eu penodi amrywiaeth o brofiadau gwahanol. Bydd gan rai brofiad blaenorol o lywodraethu, tra y bydd gwasanaethu yn y capasiti hwn yn brofiad newydd i eraill. O ganlyniad, fe cynigir cyfleoedd ymsefydlu a datblygu pwrpasol i holl aelodau'r cyngor yn seiliedig ar eu gofynion personol a'u diddordebau. Yn achos yr aelodau sydd newydd eu penodi, bydd Ysgrifennydd y Brifysgol yn ceisio adnabod eu hanghenion personol cyn eu cyfarfod cyntaf y corff llywodraethu a threfnu cyfarfodydd hyfforddiant neu esboniadol gydag swyddogion allweddol o'r Brifysgol fel y bo'n briodol. Caiff cyfleoedd pellach eu cynnig ar ddiwedd eu tymor cyntaf yn y rôl, gan y bydd yr aelodau newydd wedi mynychu eu cyfarfodydd cyntaf y corff llywodraethu erbyn hynny, a bydd ganddynt gwell syniad o'r cymorth pellach y bydd ei angen arnynt.

Mae YmlaenAU yn trefnu cyrsiau hyfforddiant a seminarau amrywiol ar gyfer aelodau cyrff llywodraethu addysg uwch ledled y DU. Anogir aelodau Cyngor Prifysgol Aberystwyth i fynychu rhai o'r sesiynau hyn, fel cyflwyniad i aelodau newydd ac fel ffynhonnell datblygiad parhaus i aelodau eraill. Gall Ysgrifennydd y Brifysgol ddarparu rhagor o wybodaeth am y cyrsiau a gynigir gan YmlaenAU yn ystod blwyddyn academaidd 2020–21.

ADOLYGIAD BLYNYDDOL

Mae'n ofynnol i holl aelodau'r Cyngor gymryd rhan mewn proses adolygu flynyddol i'w cynorthwyo i wneud y cyfraniad gorau posibl i'r Cyngor.

Mae'r adolygiad hwn ar ffurf sgwrs un i un gyda Chadeirydd y Cyngor, fel arfer ar ddechrau pob blwyddyn academaidd, ac mae'n rhoi cyfle i ystyried sut y perfformiodd y Cyngor cyfan yn ystod y flwyddyn flaenorol, blaenoriaethau disgwylidiedig ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, a pha gymorth sydd ei angen ar aelod o'r Cyngor fel unigolyn i'w alluogi i wneud y cyfraniad gorau posibl at lywodraethiant effeithiol y sefydliad.

SESIYNAU BRIFFIO

Gellir hefyd wneud cais i Glerc y Cyngor drefnu sesiynau briffio unigol â swyddogion perthnasol y Brifysgol ar gyfer aelodau'r Cyngor. Gallai'r rhain fod yn fuddiol os hoffai aelodau ragor o wybodaeth gefndirol am bapur a fydd yn cael ei drafod mewn cyfarfod sydd i ddod, a gellir cynnal y sesiynau hyn naill ai wyneb yn wyneb neu dros y ffôn.

TALIADAU

Mae aelodaeth o Gyngor Prifysgol Aberystwyth yn swydd ddi-dâl. Fodd bynnag, gellir hawlio treuliau'n ôl pan fydd aelod wedi gwario arian wrth gyflawni ei ddyletswyddau fel aelod o'r Cyngor.

AD-DALU TREULIAU

Bydd yr holl wariant y mae aelodau Cyngor Prifysgol Aberystwyth yn mynd iddo yng nghyswllt eu dyletswyddau yn cael ei ad-dalu gan y Brifysgol, yn unol â'r Rheoliadau a'r Gweithdrefnau Ariannol presennol.

Bydd llety ar gyfer aelodau'r Cyngor yn cael ei drefnu gan yr Adran Llywodraethiant. Fodd bynnag, bydd angen i'r aelodau lenwi'r ffurflen hawlio berthnasol ar gyfer ad-dalu milltiroedd a yrrwyd mewn car, defnydd o drafndiaeth gyhoeddus a chynhaliadaeth. Gellir cael copi o'r ffurflen hawlio ar: <http://www.aber.ac.uk/cy/finance/information-for-staff/travel/>, a dylid ei chyflwyno i Ysgrifennydd y Brifysgol ynghyd â'r holl dderbynebaw gwreiddiol (ac eithrio treuliau bychain, achlysurol o hyd at £5) o fewn tri mis i'r gwariant.

Mae'r canllawiau presennol ar ad-dalu gwariant a therfynau hawlio wedi'u cynnwys yn yr atodiadau.

Gyrru ar fusnes y Brifysgol

Yn gyffredinol, yn achos Aelodau Annibynnol sy'n gyrru eu cerbydau eu hunain o'u cartrefi eu gwaith i fynychu cyfarfodydd rheolaidd o'r Cyngor neu bwyllgor, byddai'r siwrneau hyn yn cael eu hystyried yn filltiroedd domestig.

Fodd bynnag, gall fod adegau pan fydd Aelodau Annibynnol yn defnyddio eu cerbyd eu hunain ar fusnes y Brifysgol, er enghraifft i fynychu cyfarfod neu ddiwyddiad allanol mewn man arall er mwyn cynrychioli'r sefydliad. Mewn amgylchiadau o'r fath, cynghorir yr Aelodau Annibynnol i gysylltu â'u hyswiriwr i wirio a ydynt wedi'u cyfro ar gyfer 'gyrru gwirfoddol' o dan eu polisi yswiriant moduro arferol.

Efallai na fydd unigolion â'r yswiriant yma yn awtomatig fel rhan o'u polisi arferol ar gyfer siwrneiau o'r fath.

CYLCHREDEG GWAITH PAPUR

Mae'r holl waith papur ar gyfer cyfarfodydd y Cyngor yn cael ei ddarparu drwy gyfrwng gweinydd SharePoint y Brifysgol. Mae papurau hanesyddol hefyd ar gael drwy gyfrwng SharePoint, a gellir cael gafael arnynt ar <http://sharepoint.aber.ac.uk>. Bydd arnoch angen enw defnyddiwr a chyfrinair Prifysgol Aberystwyth er mwyn cael mynediad i'r gweinydd SharePoint, a gall yr Uned Llywodraethiant drefnu hyn ichi. Gwneir darpariaeth hefyd i ddarparu gwaith papur y Cyngor mewn fformat sy'n addas i'w ddefnyddio ar iPad neu ddyfais dabled arall.

Gellir darparu copïau papur i aelodau fel y bo angen, er bod dosbarthu electronig yn cael ei ffafrio am resymau yn ymwneud â chost, effaith amgylcheddol a chyflymder dosbarthu. Bydd Ysgrifennydd y Brifysgol yn trafod eich anghenion unigol ar ddechrau pob blwyddyn academiaidd.

Mae gan wahanol is-bwyllgorau brotocolau amrywiol ar gyfer dosbarthu gwaith papur pwyllgorau, a bydd y clerc perthnasol yn rhoi gwybod i'r aelodau am y gweithdrefnau presennol.

CYSYLLTIADAU DEFNYDDIOL

ADRAN LLYWODRAETHIANT

Ysgrifennydd y Brifysgol

Geraint Pugh

gop2@aber.ac.uk / 01970 62 2114

Gweinyddwr Llywodraethu

Helen Wyn Davies

hhd@aber.ac.uk / 01970 62 2048

Adran Llywodraethiant, Prifysgol Aberystwyth, Y Ganolfan Ddelweddu, Penglais, Aberystwyth, SY23 3BF

Lle'n bosib, dylid defnyddio'r cyfeiriad ysgrifennydd@aber.ac.uk ar gyfer gohebiaeth electronig cyffredinol fel bod modd rhoi sylw iddi cyn gynted â phosibl gan naill ai Ysgrifennydd y Brifysgol neu gan y Gweinyddwr Llywodraethu.

CADEIRYDDION A CHLERCOD YR IS-BWYLLGORAU

Dyma restr o'r prif is-bwyllgorau sy'n adrodd naill ai'n uniongyrchol i'r Cyngor, neu i'r Cyngor a'r Senedd:

Y Pwyllgor Adnoddau a Pherfformiad

Cadeirydd: Fiona Sharp

Clerc: Ysgrifennydd y Brifysgol (ysgrifennydd@aber.ac.uk)

Y Pwyllgor Archwilio, Risg a Sicrwydd

Cadeirydd: George Ashworth

Clerc: Ysgrifennydd y Brifysgol (ysgrifennydd@aber.ac.uk)

Y Pwyllgor Buddsoddiadau

Cadeirydd: George Ashworth

Clerc: Ysgrifennydd y Brifysgol (ysgrifennydd@aber.ac.uk)

Y Pwyllgor Diswyddo

Cadeirydd: Meri Huws

Clerc: Heather Hinkin (heh@aber.ac.uk)

Y Pwyllgor Enwebiadau

Cadeirydd: Dr Emyr Roberts, Cadeirydd y Cyngor

Clerc: Ysgrifennydd y Brifysgol (ysgrifennydd@aber.ac.uk)

Y Pwyllgor Llywodraethu a Chydymffurfio

Cadeirydd: Samantha Blackie

Clerc: Ysgrifennydd y Brifysgol (ysgrifennydd@aber.ac.uk)

Y Pwyllgor Taliadau

Cadeirydd: y Gwir Anrhydeddus Elfyn Llwyd, Dirprwy Gadeirydd y Cyngor

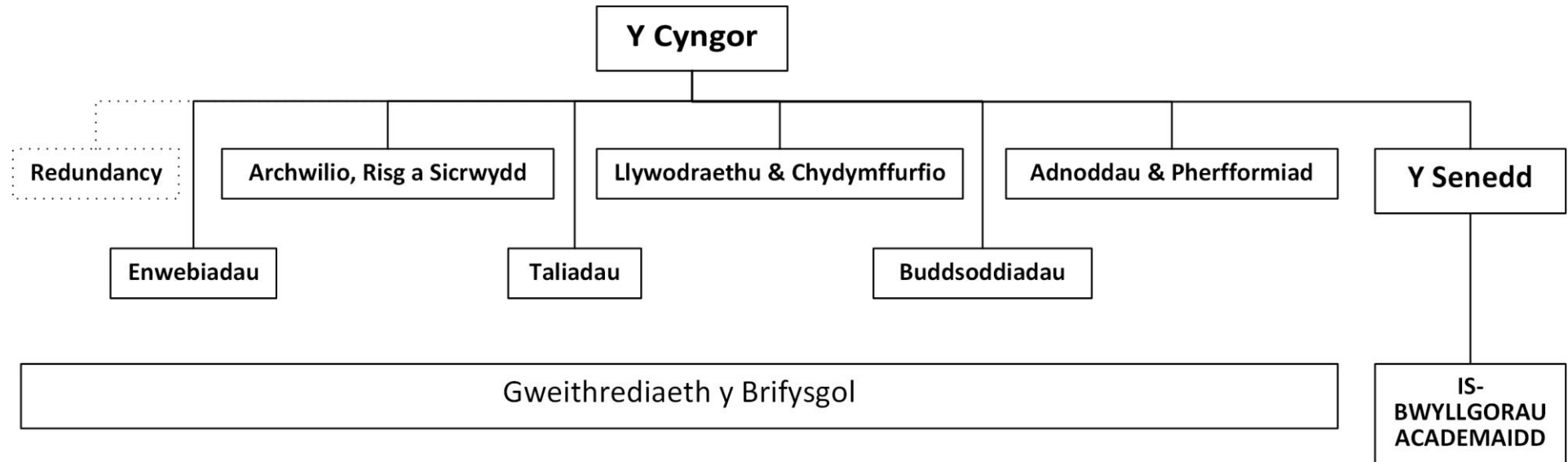
Clerc: Ysgrifennydd y Brifysgol (ysgrifennydd@aber.ac.uk)

DARLLEN PELLACH

Efallai yr hoffai aelodau'r Cyngor edrych ar y dogfennau isod i gael rhagor o wybodaeth am fod yn aelod o gorff llywodraethu addysg uwch:

1. Committee of University Chairs (2014) 'The Higher Education Code of Governance'.
Ar gael ar: <http://www.universitychairs.ac.uk/wp-content/uploads/2015/02/Code-Final.pdf>.
2. Schofield, A (2013) 'Getting to Grips with Being a New Governor'. Llundain: Leadership Foundation for Higher Education.
Ar gael ar:
http://www.lfhe.ac.uk/filemanager/root/site_assets/research_resources/g2g/getting_to_grips_new_governor.pdf.
3. Comisiwn Elusennau ar gyfer Cymru a Lloegr (2020) 'Yr ymddiriedolwr hanfodol: beth mae angen i chi ei wybod, beth mae angen i chi ei wneud (CC3)'.
Ar gael ar:
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/866949/CC3_Welsh_feb20.pdf.
4. University and Colleges Employer's Association (2008) 'Health And Safety At Work Leadership Actions for Vice Chancellors and Members of University Governing Bodies'.
Ar gael ar: <http://www.aber.ac.uk/en/media/departmental/healthsafetyenvironment/UCEA0872-Leading-Health-and-Safety.pdf>.
5. Gellir gweld a lawrlwytho cyhoeddiadau eraill yng nghyfres 'Getting to Grips' YmlaenAU (gan gynnwys 'Getting to Grips with Internationalisation', 'Getting to Grips with Audit' a 'Getting to Grips with Risk') ar: <https://www.advance-he.ac.uk/guidance/governance/good-governance/getting-grips-guides>.
6. Mae cyhoeddiadau Pwyllgor y Cadeiryddion Prifysgol (CUC) ar gael ar:
<http://www.universitychairs.ac.uk>.

PWYLLGORAU LLYWODRAETHU PRIFYSGOL ABERYSTWYTH

ACRONYMAU A BYRFODDAU

Mae'r canlynol yn rhoi manylion nifer o acronymau a byrfoddau a ddefnyddir ym Mhrifysgol Aberystwyth ac yn y sector addysg uwch yn fwy cyffredinol. Nid yw'r rhestr hon yn hollgynhwysfawr.

<u>Cymraeg</u>		<u>Saesneg</u>	
		ABS	Aberystwyth Business School
	Pwyllgor Cynllunio a Datblygu academiaidd	ADPC	Academic Development and Planning Committee
	Cyngor Ymchwil y Dyniaethau a'r Celfyddydau	AHRC	Arts and Humanities Research Council
	Campws Menter ac Arloesedd Aberystwyth	AIEC	Aberystwyth Innovation and Enterprise Campus
	Pwyllgor Cynnydd Academiaidd	APC	Academic Progress Committee
	Cofrestrfa Academiaidd	AR	Academic Registry
	Pwyllgor Archwilio Risg a Sicrwydd	ARAC	Audit, Risk and Assurance Committee
PA	Prifysgol Aberystwyth	AU	Aberystwyth University
	Prifysgol Aberystwyth Mawrisiws	AUM	Aberystwyth University Mauritius
CPAPA	Cynllun Pensiwn ac Aswariant Prifysgol Aberystwyth	AUPAS	Aberystwyth University Pension and Assurance Scheme
UMPA	Undeb Myfyrwyr Prifysgol Aberystwyth	AUSU	Aberystwyth University Students' Union
	Cyngor Ymchwil Gwyddorau Biolegol a Biotechnoleg	BBSRC	Biotechnology and Biological Sciences Research Council
	Systemau Busnes a Gwybodaeth (PA); neu'r Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau	BIS	Business Information Systems (at AU); or Department for Business, Innovation and Skills
	Cydweithio a Datblygu ar draws Rhwydweithiau Rhanbarthol	CADARN	Collaborating and Developing across Regional Networks
	Cynllun Casglu Credydau a Throsoglwyddo	CATS	Credit Accumulation and Transfer Scheme
	Canolfan Datblygu Staff ac Ymarfer Academiaidd	CDSAP	Centre for the Development of Staff and Academic Practice
	Cadeiryddion Prifysgolion Cymru	ChUW	Chairs of Universities Wales
	Datblygiad Proffesiynol Parhaus	CPD	Continuing Professional Development
	Pwyllgor Cadeiryddion Prifysgolion	CUC	Committee of University Chairs
	Canolfan Ehangu Cyfranogiad a Chynhwysiant Cymdeithasol	CWPSI	Centre for Widening Participation and Social Inclusion
	Swyddfa Datblygu a Chysylltiadau Alumni	DARO	Development and Alumni Relations Office
	Adran Daearyddiaeth a Gwyddorau Daear	DGES	Department of Geography and Earth Sciences
	Cyrchfannau Ymadawyr Addysg Uwch	DLHE	Destinations of Leavers from Higher Education

	Lwfans Myfyriwr Anabl	DSA	Disabled Student Allowance
	Uned Herio Cydraddoldeb	ECU	Equality Challenge Unit
	Adran Datblygu'r Ystadau	EDD	Estates Development Department
	Cronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop	ERDF	European Regional Development Fund
	Cyngor Ymchwil Economaidd a Chymdeithasol	ESRC	Economic and Social Research Council
CCaGC	Cyfadrn y Celfyddydau a'r Gwyddorau Cymdeithasol	FASS	Faculty of Arts and Social Sciences
CBaGFf	Cyfadrn Busnes a'r Gwyddorau Ffisegol	FBPS	Faculty of Business and Physical Sciences
	Addysg Bellach	FE	Further Education
CGDaB	Cyfadrn Gwyddorau Daear a Bywyd	FELS	Faculty of Earth and Life Sciences
	Deddf Rhyddid Gwybodaeth	FoI	Freedom of Information Act
	Safon Adrodd Ariannol	FRS	Financial Reporting Standard
	Cyferwerth ag Amser Llawn	FTE	Full Time Equivalent
PLIaCh	Y Pwyllgor Llywodraethu a Chydymffurfio	GCC	Governance and Compliance Committee
	Cymhwyster Galwedigaethol Cenedlaethol Cyffredinol	GNVQ	General National Vocational Qualification
AU	Addysg Uwch	HE	Higher Education
	Academi Addysg Uwch	HEA	Higher Education Academy
	Cyngor Cyllido Addysg Uwch yn Lloegr	HEFCE	Higher Education Funding Council for England
CCAUC	Cyngor Cyllido Addysg Uwch yng Nghymru	HEFCW	Higher Education Funding Council for Wales
	Sefydliad Addysg Uwch	HEI	Higher Education Institution
	Asesiad rôl addysg uwch	HERA	Higher Education Role Analysis
	Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch	HESA	Higher Education Statistics Agency
	Ystadegau Cynnar Myfyrwyr Addysg Uwch	HESES	Higher Education Students Early Statistics
	Arolygiaeth (neu Arolygwr / Arolygwraig) ei Mawrhydi	HMI	Her Majesty's Inspectorate (or Inspector)
	Tystysgrif Cenedlaethol Uwch	HNC	Higher National Certificate
	Diploma Cenedlaethol Uwch	HND	Higher National Diploma
AD	Adnoddau Dynol	HR	Human Resources
IDA	Iechyd, Diogelwch a'r Amgylchedd	HSE	Health, Safety and Environment
	Statws Noddwr Dibynadwy Iawn	HTS	Highly Trusted Sponsor status
	Athrofa Biolegol, Amgylcheddol a Gwyddorau Gwledig	IBERS	Institute of Biological, Environmental and Rural Sciences
TGCh	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu	ICT	Information and Communication Technologies

	Buddsoddwyr mewn Pobl	IIP	Investors in People
	Athrofa Mathemateg, Ffiseg a Gwyddoniaeth Gyfrifiadurol	IMPACS	Institute of Mathematics, Physics and Computer Science
	Yr Adran Gwleidyddiaeth Rhyngwladol	InterPol	Department of International Politics
	Hawliau Eiddo Deallusol	IPR	Intellectual Property Rights
GG	Gwasanaethau Gwybodaeth	IS	Information Services
	Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon	ITT	Initial Teacher Training
	Cydbwyllgor Systemau Gwybodaeth (y Cyngorau Cyllido Addysg Uwch)	JISC	Joint Information Systems Committee (of the Higher Education Funding Councils)
	Ysgoloriaethau Sgiliau'r Economi Wybodaeth	KESS	Knowledge Economy Skills Scholarships
AALI	Awdurdod Addysg Lleol	LEA	Local Education Authority
	Cymdeithas Ddysgedig Cymru	LSW	Learned Society of Wales
	Swyddfa Archwilio Genedlaethol	NAO	National Audit Office
	Corff cyhoeddus anadrannol ('cwango')	NDPB	Non-departmental public body ('quango')
	Cyngor Ymchwil yr Amgylchedd Naturiol	NERC	Natural Environment Research Council
	Arolwg Cenedlaethol o Fyfyryr	NSS	National Student Survey
UCM	Undeb Cenedlaethol y Myfyryr	NUS	National Union of Students
	Cymhwyster Galwedigaethol Cenedlaethol	NVQ	National Vocational Qualification
	Swyddfa'r Dyfarnwr Annibynnol	OIA	Office of the Independent Adjudicator
	Y Brifysgol Agored	OU	Open University
	Y Pwyllgor Datblygiad Proffesiynol, Staffio a Chydraddoldeb	PDSEC	Professional Development, Staffing and Equality Committee
	Menter Cyllid Preifat	PFI	Private Finance Initiative
TAR	Tystysgrif Addysg i Raddedigion	PGCE	Postgraduate Certificate in Education
	Ymchwil Ôl-raddedig	PGR	Postgraduate Research
	Cwrs Ôl-raddedig a Addysgir	PGT	Postgraduate Taught
	Dirprwy Is-Ganghellor	PVC	Pro Vice-Chancellor
	Sicrhau Ansawdd	QA	Quality Assurance
	Asiantaeth Sicrhau Ansawdd	QAA	Quality Assurance Agency
	Pwyllgor Sicrhau Ansawdd	QAC	Quality Assurance Committee
	Gwella Ansawdd	QE	Quality Enhancement
	Ymchwil sy'n gysylltiedig ag Ansawdd	QR	Quality-related research
	Ymchwil a Datblygu	R&D	Research and Development
	Ymarfer Asesu Ymchwil	RAE	Research Assessment Exercise

	Ymchwil, Busnes ac Arloesi	RBI	Research, Business and Innovation
FfRhY	Fframwaith Rhagoriaeth Ymchwil	REF	Research Excellence Framework
		RPC	Resources and Performance Committee
	Y Gymdeithas Frenhinol	RS	Royal Society
	Cymdeithas Frenhinol y Celfyddydau	RSA	Royal Society of Arts
	Ysgol Addysg a Dysgu Gydol Oes	SELL	School of Education and Lifelong Learning
	Chwaraeon a Gwyddor Ymarfer Corff	SES	Sports and Exercise Science
	Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr	SLC	Student Loans Company
	Gwobrau Dysgu dan Arweiniad y Myfyrwyr	SLTA	Student-led Teaching Awards
	Ysgol Rheolaeth a Busnes	SMB	School of Management and Business
	Datganiad o Arfer (Cyfrifo) a Argymhellir	SORP	Statement of Recommended (Accounting) Practice
	Pwyllgor Ymgynghorol Staff-Myfyriwr	SSCC	Student-Staff Consultative Committee
	Adran Theatr, Ffilm ac Astudiaethau'r Teledu	TFTS	Department of Theatre, Film and Television Studies
		THE	Times Higher Education
	Dull Tryloyw o Gostio	TRAC	Transparent Approach to Costing
	Gwasanaeth Derbyn i Golegau a Phrifysgolion	UCAS	Universities and Colleges Admissions Service
	Cymdeithas Cyflogwyr y Prifysgolion a Cholegau	UCEA	Universities and Colleges Employers Association
	Undeb Prifysgol a Choleg	UCU	University and College Union
	Is-raddedig	UG	Undergraduate
	Prifysgolion Cymru	UnisWales	Universities Wales
	Uned Asesu	UoA	Unit of Assessment
	Pwyllgor Moeseg Ymchwil y Brifysgol	UREC	University Research Ethics Committee
CPP	Cynllun Pensiwn y Prifysgolion	USS	Universities Superannuation Scheme
	Prifysgolion y DU	UUK	Universities UK
IG	Is-Ganghellor	VC	Vice-Chancellor
	Ehangu Mynediad	WA	Widening Access
	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru	WEFO	Wales European Funding Office
	Llywodraeth Cymru	WG	Welsh Government
	Ehangu Cyfanogiad	WP	Widening Participation

CANLLAWIAU AR GYFER HAWLIO TREULIAU

Dylid hawlio am unrhyw wariant mewn perthynas â'ch dyletswyddau fel aelod o'r Cyngor yn fisol. Ni fydd y Brifysgol yn ad-dalu ceisiadau os cyflwynir y cais fwy na thri mis ar ôl y gwariant.

Gellir lawrlwytho'r ffurflenni ar gyfer hawlio ad-daliad ar wefan y Brifysgol:
<http://www.aber.ac.uk/cy/finance/information-for-staff/travel/>.

Dylid dychwelyd ffurflenni wedi eu cwblhau at Glerc y Cyngor er mwyn iddynt gael eu cymeradwyo a'u talu.

TEITHIO

Teithio mewn car

Telir am deithiau mewn car yn unol â'r cyfraddau canlynol:

	<u>200 milltir gyntaf</u>	<u>Milltiroedd dros 200</u>
Ceir	40c	20c
Beiciau modur	20c	10c

Dylai aelodau'r Cyngor sicrhau bod eu hyswiriant yn caniatáu iddynt ddefnyddio'u car / beic modur ar gyfer busnes y Brifysgol, ac ni ddylent gludo teithwyr oni bai bod y polisi'n caniatáu iddynt wneud hynny.

Teithio ar drafnidiaeth gyhoeddus / tacsis

Dylech gyflwyno cais yn unol â gwir gost y daith / teithiau, gan amgáu'r derbynebaw gwreiddiol gyda'r ffurflen gais.

LLETY

Trefnir unrhyw lety mewn gwesty ar eich rhan gan yr Uned Llywodraethiant yn unol â'r terfynau isod. Bydd y Brifysgol yna'n trefnu bod anfonebau'n cael eu talu'n uniongyrchol i'r gwesty.

Bydd adegau pan fydd angen i chi dalu am brydau eich hunain a hawlio'r gost yn ôl gan y Brifysgol. Dylech gynnwys pob derbynneb gyda'r ffurflen gais a sicrhau bod y gwariant o fewn y terfynau isod.

	<u>Y Taleithiau</u>	<u>Llundain a Thramor</u>
Llety Gwely a Brecwast	£99.00	£142.00
Pryd gyda'r hwyr	£18.00	£18.00
Brecwast neu bryd canol-dydd	£10.00	£10.00
Aros gyda theulu neu ffrindiau (i gynnwys gwely a brecwast, a phryd gyda'r hwyr)	£25.00	£25.00

Os oes angen llety Gwely a Brecwast a phryd gyda'r hwyr ar aelod o'r Cyngor, yna'r cyfanswm y gellir ei hawlio yw'r gwerth cyfunol (e.e. £99 + £18 = £117 yn y taleithiau). Gall aelodau amrywio sut y rhennir y gwariant rhwng y llety a'r pryd gyda'r hwyr oddi fewn i'r terfyn cyfunol (e.e. £75 am lety Gwely a Brecwast + £42 am bryd gyda'r hwyr).

Os dewiswch deithio gyda phartner, gofynnwn i chi dalu'r costau ychwanegol am eu llety a'u cynhaliath hwy pan fyddwch yn gadael y gwesty. Serch hynny, nid yw hynny'n berthnasol mewn achosion lle gwahoddir i chi ddod â phartner i ddigwyddiad; byddai'r Brifysgol yn talu am eich costau chi'ch dau, o fewn y terfynau yn y Gweithrefnau Ariannol.

Cydnabyddir efallai y bydd aelodau'r Cyngor am gael alcohol gyda'u pryd nos. Mae hyn yn dderbyniol cyhyd â bod y gwariant yn rhesymol (hyd at hanner potelaid o win y person).

CYNHALIAETH DYDD / MÂN GOSTAU PERSONOL

Telir cynhaliath dydd fel a ganlyn:

05 i 10 awr: £10.00

Dros 10 awr: £23.00

Y gyfradd ddyddiol am fân gostau personol yw £5.00. Nid oes angen cyflwyno derbynebaw.

POLISI CHWYTHU'R CHWIBAN (DATGELU ER LLES CYHOEDD)

Mae'r polisi canlynol yn cael ei adolygu i adlewyrchu diwygiadau i uwch strwythur y Brifysgol.

1.1 Rhagarweiniad

1.1 Mae'r Brifysgol yn ymrwymo i'r safonau uchaf o ddidwylledd, cywirdeb ac atebolrwydd. Ei nod yw cynnal ei busnes mewn modd cyfrifol, gan gymryd i ystyriaeth holl ofynion y cyrff cyllido a'r safonau mewn bywyd cyhoeddus y manylir arnynt yn adroddiadau Pwyllgor Nolan, er enghraifft. Mae'r Brifysgol yn dymuno sicrhau bod unrhyw un sy'n datgelu drwgweithredu yn y gwaith yn gallu gwneud hynny heb ofni cosb.

1.2 Mae'r Ddeddf Datgelu er Lles y Cyhoedd, a ddaeth i rym ar 1 Ionawr 1999, yn amddiffyn gweithwyr yn gyfreithiol rhag cael eu diswyddo neu eu cosbi gan eu cyflogwyr oherwydd iddynt ddatgelu pryderon difrifol penodol yn gyhoeddus. Amod sylfaenol pob contract gwaith yw y bydd gweithiwr yn gwasanaethu ei gyflogwr yn ffyddlon heb ddatgelu gwybodaeth gyfrinachol ynghylch busnes y cyflogwr. Fodd bynnag, lle bydd unigolyn yn canfod gwybodaeth sydd, yn ei farn ef, yn arwydd o ddrwgweithredu yn y sefydliad, dylid datgelu'r wybodaeth hon heb ofni cosb a gellir gwneud hynny heb roi gwybod i'r rheolwyr llinell. Fodd bynnag, rhaid i'r unigolion gredu eu bod yn gweithredu er lles y cyhoedd er mwyn bod eu pryderon yn cael eu hystyried yn ddatgelu er lles y cyhoedd.

1.3 Dylid pwysleisio mai nod y polisi hwn yw cynorthwyo unigolion sy'n credu iddynt ganfod drwgweithredu yn y Brifysgol. Nid bwriad y polisi hwn yw cwestiynu penderfyniadau ariannol neu fusnes a wneir gan y Brifysgol; ni ddylid ei ddefnyddio ychwaith i ailystyried unrhyw faterion sydd eisoes wedi cael eu trafod yn unol â'r gweithdrefnau urddas a pharch yn y gwaith, cwyno neu ddisgyblu. Bwriad y polisi yw ychwanegu at ddarpariaethau'r Ddeddf. Nid oes dim ynddo y bwriedir iddo effeithio ar hawliau'r unigolyn yn ôl y Ddeddf. Fodd bynnag, bydd yr amddiffyniad ychwanegol y mae'n ei gynnig i 'chwythwr chwiban' yn berthnasol yn unig i'r rhai hynny sy'n cydymffurfio â'r Polisi hwn a'r ddeddfwriaeth sy'n sail iddo. Mae'n rhesymol disgwyl i aelodau'r Brifysgol ddefnyddio'r gweithdrefnau a amlinellir yn y polisi hwn yn hytrach na lleisio eu cwyn y tu allan i'r Brifysgol. Dim ond wrth y Brifysgol, cynrychiolydd cyfreithiol neu unigolyn neu gorff priodol y gellir gwneud y datgeliad cymhwys.

2.0 Cwmpas y Polisi

2.1 Mae'r polisi hwn wedi'i gynllunio er mwyn galluogi gweithwyr, myfyrwyr a chontractwyr y Brifysgol i godi pryderon ar lefel uchel a/neu ddatgelu gwybodaeth sydd, yn eu barn hwy, yn dangos drwgweithredu sy'n ymwneud â'r Brifysgol. Dylid lleisio'r pryderon o fewn i dri mis i'r achos yn codi am y tro cyntaf, neu yn achos nifer o bryderon cysylltiedig, o fewn i fis o gwyno am y weithred neu'r anweithred ddiwethaf.

2.2 Mae nifer o bolisiâu a gweithdrefnau eisoes mewn grym yn cynnwys Cwyno, Urddas a Pharch yn y Gwaith a Disgyblu. Nod y polisi hwn yw ymdrin â phryderon sydd er lles y cyhoedd y gellid (yn y lle cyntaf o leiaf) ymchwilio iddynt ar wahân ac arwain o bosibl wedi hynny at weithredu'r cyfryw weithdrefnau. Gallai'r rhain gynnwys:

- camymddygiad ariannol neu amhriodoldeb neu dwyll;
- methu cydymffurfio â rhwymedigaeth gyfreithiol neu ag Ystatudau, Ordinhadau a Rheoliadau'r Brifysgol;
- peryglon i iechyd a diogelwch neu'r amgylchedd;
- gweithgarwch troseddol;
- camymddwyn yn academiaidd;

- ymddygiad amrhiodol neu anfoesol;
- camweinyddiad cyfiawnder;
- ymdrechion i guddio unrhyw un o'r uchod.

Er mwyn osgoi amheuaeth, fel arfer bydd unrhyw bryderon a godir sy'n ymwneud â'r modd y bydd unigolyn yn cael ei drin gan aelodau eraill o'r staff yn cael eu trafod yn unol â Gweithdrefn Gwyno'r Brifysgol neu'r polisi Urddas a Pharch yn y Gwaith.

3.0 Amddiffyn

Mae'r polisi hwn wedi'i gynllunio i amddiffyn y bobl hynny sy'n cael eu cynnwys ynddo rhag cael eu diswyddo a chael eu rhoi dan anfantais fel arall, ac sy'n gwneud "datgeliad cymhwys" i berson neu gorff priodol, cyn belled ag y bo'r unigolyn yn credu'n rhesymol ei fod yn datgelu "er lles y cyhoedd" ac yn perthyn i un o'r categorïau a amlinellir yn y ddeddfwriaeth (e.e. trosedd, torri rhwymedigaeth gyfreithiol, camweinyddu cyfiawnder, ac ati).

Mae Prifysgol Aberystwyth yn disgwyl i'w gweithwyr godi pryderon ynghylch drwgweithredu yn fewnol yn y lle cyntaf ac ni fydd yn dioddef chwythwr chwiban yn cael ei aflonyddu na'i erlid. Lle profir honiadau o aflonyddu ac erlid, gellir ymdrin â hwy yn unol â'r Polisi a'r Weithdrefn Ddisgyblu berthnasol.

4.0 Cyfrinachedd

Bydd y Brifysgol yn trin pob "datgeliad cymhwys" yn gyfrinachol ac mewn modd sensitif. Cedwir enw'r unigolyn sy'n gwneud yr honiad yn gyfrinachol os na fydd gwneud hynny yn llesteirio neu'n amharu ar yr ymchwiliad. Os ystyrir bod enwi'r unigolyn sy'n datgelu, ymgynghorir â'r unigolyn cyn rhyddhau ei enw. Gall y drefn ymchwilio fynnu bod ffynhonnell y wybodaeth a'r unigolyn sy'n datgelu yn cyflwyno datganiad fel rhan o'r dystiolaeth angenrheidiol neu gymryd rhan mewn ymchwiliad pellach. Cymerir pob cam rhesymol er mwyn sicrhau na fydd y 'chwythwr chwiban' yn cael ei gosbi os bydd ei enw yn cael ei ddatgelu. Os yw'r person sy'n dymuno datgelu yn gweithio yn y Brifysgol, sylweddolir y gall ddymuno trafod y mater yn gyfrinachol gyda chynghorydd cyfreithiol.

5.0 Honiadau Maleisus neu Flinderus

Os bydd gweithiwr yn gwneud honiadau maleisus neu flinderus, ac yn arbennig os bydd yn parhau i wneud honiadau o'r fath, gellir disgyblu'r gweithiwr dan sylw drwy weithdrefn ddisgyblu'r Brifysgol.

6.0 Adolygu'r Polisi

Bydd y Cyfarwyddwr Adnoddau Dynol yn cydlynu adolygiad o Bolisi Datgelu er lles y Cyhoedd y Brifysgol bob dwy flynedd (neu'n amlach yn ôl yr angen) er mwyn sicrhau ei fod yn cydymffurfio â'r gyfraith ac ymarfer da. Bydd pob adolygiad yn cynnwys ymgynghori ag undebau llafur cydnabyddedig, a bydd unrhyw newidiadau a gynigir yn cael eu cyflwyno i'r Cyd-bwyllgor Ymgynghori a Negodi a'r Pwyllgor Datblygiad Proffesiynol, Cydraddoldeb a Staffio i'w cymeradwyo.

7.1 Datgelu er lles y Cyhoedd

Dylai'r unigolyn, yn y lle cyntaf, ddatgelu wyneb yn wyneb a/neu yn ysgrifenedig wrth y person dynodedig, sef fel arfer y Dirprwy Is-Ganghellor, y Prif Swyddog Gweithredu, a fydd yn rhoi gwybod i'r Is-Ganghellor a'r Cyfarwyddwr Adnoddau Dynol ar unwaith.

Mewn achosion o gamymddwyn ariannol, dylai'r Dirprwy Is-Ganghellor, y Prif Swyddog Gweithredu ymgynghori drwy gydol yr achos â'r Is-Ganghellor, sef Swyddog Cyfrifo cyllid cyhoeddus y Brifysgol.

Os yw'r datgeliad yn ymwneud â'r Dirprwy Is-Ganghellor, y Prif Swyddog Gweithredu, dylid datgelu wrth yr Is-Ganghellor yn uniongyrchol. Os yw'r datgeliad yn ymwneud â'r Is-Ganghellor, bydd y Dirprwy Is-Ganghellor a'r Prif Swyddog Gweithredu yn hysbysu Canghellor y Brifysgol ar unwaith.

Os na bydd yr unigolyn yn dymuno codi'r mater â'r Dirprwy Is-Ganghellor, y Prif Swyddog Gweithredu neu'r Is-Ganghellor, gall ei godi â Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio, sy'n aelodau annibynnol o'r Cyngor, neu â Changhellor y Brifysgol yn uniongyrchol drwy Ysgrifennydd y Brifysgol.

7.2 Y Drefn

Bydd y person dynodedig yn ystyried y wybodaeth sydd ar gael iddo/iddi a phenderfynu ar y math o ymchwiliad i'w gynnal. Gall hyn gynnwys, ond heb fod wedi ei gyfyngu i, ymchwilio i'r mater yn fewnol, cyfeirio'r mater at yr Heddlu neu alw ymchwiliad annibynnol.

Os penderfynir cynnal ymchwiliad drwy un neu ragor o'r dulliau hyn, dylai'r person dynodedig fod yn fodlon fod modd cyfiawnhau gweithredu yn y fath fodd, er bod posibilrwydd o ergyd ddwbl. Gall y person dynodedig benderfynu yn ystod unrhyw ymchwiliad i ddod â'r ymchwiliad i ben neu ei atal dros dro er mwyn rhoi cyfle i'r heddlu neu ymchwiliad annibynnol ymchwilio ymhellach.

Lle bydd yr achos yn destun ymchwiliad mewnol arfaethedig, bydd y person dynodedig yn defnyddio'i ryddid i ystyried sut i benderfynu a yw'n ymddangos fod achos i'w ateb. Bydd yr ystyriaeth yn cynnwys, ond heb fod wedi'i chyfyngu i benderfynu pwy ddylai gynnal yr ymchwiliad, y drefn i'w dilyn a chwmpas yr adroddiad fydd yn deillio o'r ymchwiliadau hyn.

7.3 Yr Ymchwiliad

Fel arfer, bydd swyddog annibynnol yn y Brifysgol yn cynnal yr ymchwiliad ac yn adrodd ei ganfyddiadau wrth y person dynodedig. Ni ddylai ymchwiliadau gael eu cynnal gan y person a fydd yn gorfod penderfynu ar y mater. Bydd pob ymchwiliad yn cael ei gynnal mewn modd mor sensitif a chyflym â phosibl.

O ganlyniad i'r ymchwiliad hwn, gall gweithdrefnau mewnol eraill gael eu gweithredu, megis

- y weithdrefn ddisgyblu
- y weithdrefn gwyno neu
- y weithdrefn gwynion
- y polisi Urddas a Pharch yn y gwaith

Neu gall fod yn sail i ymchwiliad 'arbennig'.

Mewn ambell achos, gall fod angen cyfeirio'r mater at awdurdod allanol ar gyfer ymchwilio ymhellach.

7.4 Adborth

Ac eithrio mewn amgylchiadau eithriadol, bydd y person dynodedig yn rhoi gwybod i'r unigolyn sy'n gwneud y datgeliad pa gamau, os o gwbl, fydd yn cael eu gweithredu. Os na bydd camau yn cael eu gweithredu, dylai'r unigolyn dan sylw gael gwybod y rheswm paham. Bydd gan y 'chwythwr chwiban' yr hawl i ofyn fod y penderfyniad cyntaf i beidio â gweithredu yn cael ei adolygu gan berson priodol arall, a fydd yn cael ei bennu gan y Brifysgol; er enghraifft, os datgelwyd yn wreiddiol wrth swyddog yn y Brifysgol, gallai'r adolygiad dilynol gael ei gyfeirio at Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio neu'r Canghellor.

Bydd y person arall hwn yn ystyried yr holl wybodaeth a gyflwynwyd, y gweithdrefnau a ddilynwyd a'r rhesymau dros beidio â gweithredu ymhellach. Penderfynir yn y pen draw naill ai i gadarnhau nad oes angen gweithredu ymhellach neu fod angen ymchwiliad pellach a dilynir y gweithdrefnau y cyfeirir atynt ym mharagraff 3 uchod.

Os gwneir datgeliad "cymhwyso", bydd y person neu'r personau y datgelir amdanynt fel arfer yn cael gwybod am hynny, ac am y dystiolaeth sy'n cefnogi'r datgeliad, a byddant yn cael yr hawl i roi sylwadau cyn bod unrhyw ymchwiliad, neu weithredu pellach, yn dod i ben. Fodd bynnag, lle byddai datgelu yn peryglu gallu'r Brifysgol, yr heddlu neu ymchwilydd annibynnol i gynnal ymchwiliad priodol, mewn achosion o'r fath efallai na fydd y personau y datgelir amdanynt yn cael gwybod cyn y camau ymchwilio cyntaf.

7.5 Adrodd ynghylch Canlyniadau

Bydd y person dynodedig yn llunio adroddiad o'r holl ddatgeliadau a'r camau gweithredu dilynol a gymerwyd ac yn cadw'r cyfryw adroddiadau am gyfnod penodol (e.e. tair blynedd). Ym mhob achos, cyflwynir adroddiad o ganlyniadau unrhyw ymchwiliad i'r Pwyllgor Archwilio; bydd yr adroddiad yn fanwl yn achos mater sydd o fewn i'w faes, ac yn grynodedig ym mhob achos arall, er mwyn galluogi'r Pwyllgor i fonitro effeithiolrwydd y weithdrefn.

8.0 Adolygu'r Polisi

Bydd y Cyfarwyddwr Adnoddau Dynol yn cydlynu adolygiad o bolisi chwythu'r chwiban y Brifysgol yn ôl yr angen er mwyn sicrhau ei fod yn cydymffurfio â'r gyfraith ac ymarfer da.

Bydd yr adolygiad yn cael ei gynnal drwy gydweithredu ag undebau llafur cydnabyddedig, a bydd unrhyw newidiadau a gynigir yn cael eu cyflwyno i'r Cyd-bwyllgor Ymgynghori a Negodi a'r Pwyllgor Datblygiad Proffesiynol, Cydraddoldeb a Staffio i'w cymeradwyo.

9.0 Asesiad Effaith Cydraddoldeb

Mae'r Brifysgol yn ymroddedig i sefydlu'r Cynllun Cydraddoldeb yn ei pholisïau, ei gweithdrefnau a'i dulliau gweithio. Aseswyd effaith y polisi hwn yn unol â'r cynllun cydraddoldeb.

POLISI'AU AR GYDRADDOLDEB AC AMRYWIAETH

Mae Prifysgol Aberystwyth wedi ymrwymo i hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth, ac mae'n ceisio bod yn gynhwysol, gan werthfawrogi amrywiaeth ei staff, ei myfyrwyr a'i chymuned.

Cynllun Cydraddoldeb Strategol a Chynllun Gweithredu ar Gydraddoldeb

Ar 27 Mawrth 2020, bu i'r Cyngor gymeradwyo 'Cynllun Gweithredu Strategol ar Gydraddoldeb 2020–24' Prifysgol Aberystwyth. Mae'r ddogfen hon – sy'n amlinellu pum amcan – ar gael ar: www.aber.ac.uk/cy/equality.

Fideo Cydraddoldeb

Mae fideo cydraddoldeb wedi cael ei chynhyrchu er mwyn hyrwyddo Cynllun Cydraddoldeb Prifysgol Aberystwyth a dangos bod cydraddoldeb ac amrywiaeth wrth graidd amgylchedd dysgu a gweithio cynhwysol a chefnogol y Brifysgol, lle mae urddas, parch a chydweithio yn hanfodol i'n holl weithgareddau. Anogir aelodau'r Cyngor i wylïo'r fideo fer hon, sydd ar gael ar: <http://www.aber.ac.uk/cy/equality/video/>.

Amrywiaeth yn y Gweithle

Mae'r 'Cwrs eDdysgu Amrywiaeth yn y Gweithle' yn darparu hyfforddiant gorfodol i holl aelodau staff Prifysgol Aberystwyth. Disgwylir hefyd i aelodau'r Cyngor ddilyn y cwrs hwn cyn gwasanaethu ar baneli cyfweiliadau swydd neu dribiwnlysoedd.

Darperir yr hyfforddiant drwy gyfrwng sesiwn diwtorial ar-lein. Gellir dilyn y sesiwn hon i gyd ar yr un pryd (tua 30 munud o hyd) neu mewn darnau llai pan mae'n gyfleus i chi. Rhaid cwblhau'r cwrs sy'n rhan o'r rhaglen er mwyn cyflawni'r hyfforddiant.

Bydd arnoch angen eich manylion mewngofnodi e-bost Prifysgol Aberystwyth er mwyn dilyn y cwrs eDdysgu, sydd ar gael ar: <http://www.aber.ac.uk/cy/equality/diversitycourse/>.

RHEOLIADAU A GWEITHDREFNAU ARIANNOL

Anogir aelodau o'r Cyngor i ymglyfarwyddo â'r Rheoliadau a'r Gweithdrefnau Ariannol, sydd ar gael ar: <https://www.aber.ac.uk/cy/finance/regs-procedure/>. Lle bo'n berthnasol, cafodd adrannau o'r dogfennau hyn eu hatgynhyrchu yn gynharach yn y llawlyfr hwn.

Rheoliadau Ariannol

Y mae Rheoliadau Ariannol y Brifysgol yn mynegi'r egwyddorion sylfaenol sy'n sail i'r holl drafodion masnachol a ymgymerir gan neu ar ran y Brifysgol. Caiff y Rheoliadau eu cymeradwyo gan y Cyngor ac maent yn orfodol i holl swyddogion a phob aelod o staff y Brifysgol. Cymeradwywyd y ddogfen hon gan y Cyngor ar 25 Tachwedd 2019. Y mae'r Rheoliadau Ariannol mewn grym ymhob rhan o'r Brifysgol ac i bob un o is-ymgymeriadau'r Brifysgol. Y mae'r Rheoliadau Ariannol hyn yn ddarostyngedig i Siarter ac Ystatudau'r Brifysgol ac i unrhyw gyfyngiadau a gynhwysir yn y Cod Rheolaeth Ariannol gyda Chyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru, a Chod Ymarfer Archwiliadau Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru.

Mae'r Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Corfforaethol yn adolygu'r Rheoliadau Ariannol yn flynyddol a bydd yr holl newidiadau a gynigir yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Adnoddau a Pherfformiad yn ogystal ag i'r Pwyllgor Archwilio ar gyfer eu hanfon ymlaen i ofyn am gymeradwyaeth y Cyngor. Gall diwygiadau gael eu cynnig gan y Pwyllgor Adnoddau a Pherfformiad a'u cymeradwyo gan y Cyngor.

Gweithdrefnau Ariannol

Y mae Llawlyfr Gweithdrefnau Ariannol y Brifysgol yn mynegi'n union sut y caiff y Rheoliadau eu gweithredu ac maent yn atodiad i'r Rheoliadau Ariannol. Nid oes yn rhaid cael cymeradwyaeth ffurfiol Pwyllgor i'r Llawlyfr Gweithdrefnau Ariannol ond os gwneir newidiadau rhaid iddynt gael eu cymeradwyo gan y Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Corfforaethol, a'u cyflwyno i Weithrediaeth y Brifysgol.

Pe digwyddai bod gwrthddweud ymddangosiadol rhwng y Rheoliadau a'r Gweithdrefnau, y Rheoliadau a gaiff flaenoriaeth.